

Eten en (niet) gegeten worden

De meest onwaarschijnlijke kleuren van alle dieren vind je bij de kikkers. Fel oranje, knalgeel met zwart, blauwgestreept, enzovoort. De heel fel gekleurde kikkers zijn meestal gifkikkertjes uit de oerwouden van Zuid-Amerika. Ze heten zo, omdat hun huid een vergif maakt waar andere dieren niet tegen kunnen. Het gif beschermt de gifkikkertjes tegen dieren die wel een kikkerbiljetje zouden lusten. De felle kleur van de kikkers zegt die dieren: 'Pas op! Ik ben 1'!

Indianen in het oerwoud vangen de gifkikkers heel voorzichtig. Daarna halen ze het dodelijke gif uit de kikkers. Vervolgens dopen ze de punten van hun pijlen in het vergif, en laten die drogen. Dan gebruiken ze die pijlen voor de jacht. Als ze een vogel of een aap raken, valt die meteen als verlamd naar beneden.

Gifkikkers beginnen hun leven in het water als kikkervisjes. Na een tijdje maken ze een gedaanteverwisseling door, waarna ze ook op het land kunnen leven. Als ze jong zijn, lijken de gifkikkers nog het meest op vissen, maar als ze volwassen zijn, zijn het echte viervoeters geworden.

Gifkikkers onderscheiden drie groepen levende wezens: kleinere wezens dan zichzelf, wezens die ongeveer even groot zijn en grotere wezens dan zichzelf zijn. Kleinere wezens zijn voor de gifkikker eetbaar. Ze eten vooral insecten: vliegen, muggen, wormen en larven. Sommige soorten zijn heel kieskeurig en eten bijvoorbeeld alleen termieten, of alleen diertjes die op het wateroppervlak leven (zoals schrijvertjes, muggenlarven en bootsmannetjes). Veel gifkikkers zijn zelfs 2: ze eten dan namelijk hun eigen kikkervisjes op.

Alles wat even groot is als de gifkikker zelf, is een soortgenoot om mee te paren (of om weg te jagen, als die soortgenoot je niet bevalt). Na het paren worden er eieren gelegd. Sommige gifkikkers leggen maar heel weinig eieren. Ze dragen de eitjes op hun rug om ze veilig te houden en verzorgen hun kikkervisjes tot ze volwassen zijn. Andere soorten gifkikkers leggen juist heel veel eieren, die ze zomaar ergens achterlaten. Als de eitjes uitkomen, moeten de jongen zelf proberen te overleven. Veel kikkervisjes vallen echter ten prooi aan vissen, watertorren, volwassen kikkers of aan andere, grotere kikkervisjes.

Alles wat groter is dan de gifkikker wordt gezien als vijand, en is dus gevaarlijk. Gifkikkertjes zijn maar twee tot vijf 3 groot en hebben dus veel vijanden. Ze moeten er daarom voor zorgen dat ze niet worden opgegeten. Dat doen ze met hun felle waarschuwingskleuren. Sommige grotere gifkikkers hebben geen felle kleuren, maar juist een schutkleur. Daarmee vallen ze niet op. Weer andere soorten verspreiden een vieze geur, zodat vijanden niet bij hen in de buurt willen komen.

Kortom, iedere gifkikker heeft zo zijn eigen middeltjes om te zorgen dat hij genoeg te eten krijgt, zonder zelf opgegeten te worden.

*Auteurs: Otto Beaujon & Leobert de Boer
Illustratie: Gerard Looten*

Naam:

Vragen bij oefentekst 1

1. Lees: *De meest ... de kikkers.* (r. 2)
En: *Fel oranje ... blauwgestreept, enzovoort.* (r. 2 en 3)
Wat hebben deze twee zinnen met elkaar te maken?
 - A. In zin 1 staat de oorzaak en in zin 2 het gevolg.
 - B. Zin 2 geeft voorbeelden bij zin 1.
 - C. In zin 1 staat het gevolg en in zin 2 de oorzaak.
 - D. Zin 2 geeft een tegenstelling van zin 1.
2. Welk woord pas het **best** op plaats 1?
 - A. lekker
 - B. gekleurd
 - C. giftig
 - D. prachtig
3. "Zo *gevaarlijk is dat gif dus!*"
Waar past deze zin het **best**?
 - A. Achter: "... heel voorzichtig." (r. 8)
 - B. Achter: "... die drogen." (r. 10)
 - C. Achter: "... de jacht." (r. 10)
 - D. Achter: "... naar beneden." (r. 11)
4. Lees: *Na een ... kunnen leven.* (r. 12 t/m 13)
Wat betekent 'gedaanteverwisseling'?
 - A. een omwisseling met een andere kikker
 - B. verandering van karakter
 - C. verandering van uiterlijk
 - D. het wisselen van tanden en kiezen
5. Zoek de eerste zin.
 - A. Wel leven ze hier in gevangenschap.
 - B. Dat heet een terrarium.
 - C. Ze worden dan vaak in een glazen bak gehouden.
 - D. Gifkikkers leven niet in het wild in Nederland.
 - E. Leven is zo'n terrarium is heel saai voor een kikker.
6. Lees: *Gifkikkers beginnen ... viervoeters geworden.* (r. 12 t/m 15)
Welk kopje zou het **best** boven deze alinea passen?
 - A. De geboorte van de gifkikker
 - B. De ontwikkeling van de gifkikker
 - C. Viervoeters
 - D. Kikkervisjes

7. Lees: *Sommige soorten ... en bootsmannetjes*. (r. 18 t/m 20)
Wat is een 'bootsmannetje'?
- A. een man die op een boot werkt
 - B. een muggenlarve
 - C. een diertje dat op het wateroppervlak leeft
 - D. een soort gifkikker
8. Welk woord past het **best** op plaats 2?
- A. planteneters
 - B. kannibalen
 - C. onderwaterdieren
 - D. ongevaarlijk
9. "*Daar zijn ze dan heel voorzichtig mee.*"
Waar past deze zin het **best**?
- A. Achter: "... niet bevalt)." (r. 23)
 - B. Achter: "... weinig eieren". (r. 24)
 - C. Achter: "... volwassen zijn." (r. 25)
 - D. Achter: "... ergens achterlaten." (r. 26)
10. Lees: *Ze dragen ... volwassen zijn*. (r. 24 en 25)?
In deze zin staat drie keer het woord 'ze'.
Waar verwijzen de eerste, tweede en derde 'ze' naar in deze zin?
- A. gifkikkers, eieren, kikkervisjes
 - B. gifkikkers, kikkervisjes, kikkervisjes
 - C. gifkikkers, kikkervisjes, eieren
 - D. kikkervisjes, eieren, eieren
11. Waar duidt het woord 'echter' in regel 27 op?
- A. Dat er een tegenstelling volgt.
 - B. Dat er een voorbeeld volgt.
 - C. Dat er een oorzaak volgt.
 - D. Dat er een uitleg volgt.
12. Zoek de **laatste** zin.
- A. Het dier wordt namelijk geboren in het water.
 - B. Eerst zwemt het wekenlang rond als visje.
 - C. De kikker heeft een heel rare jeugd.
 - D. En vervolgens verliest het beestje ook nog zijn staart.
 - E. Dan krijgt het langzamerhand pootjes.
13. Wat is een 'schutkleur'? (r. 33)
- A. een felle kleur
 - B. een lelijke kleur
 - C. een onopvallende kleur
 - D. een kleur die opvalt in de omgeving

14. Lees: *Weer andere ... willen komen.* (r. 33 en 34)
Wat bedoelt de schrijver met het woord 'hen'?
- A. vijanden
 - B. kleinere gifkikkers
 - C. soorten die veel groter zijn
 - D. kikkers die stinken
15. Lees: *Kortom, iedere ... te worden* (r. 35 en 36)
Wat vertelt het woord 'kortom' je?
- A. Er volgt een samenvatting.
 - B. Er volgt een mening.
 - C. Er volgt een gevolg.
 - D. Er volgt een tegenstelling.
16. Wat voor soort tekst is dit?
- A. een informatieve tekst
 - B. een instructieve tekst
 - C. een betogende tekst
 - D. een verhalende tekst
17. Welke zin is **niet waar**?
- A. De kikkervisjes van de gifkikker kunnen niet op het land leven.
 - B. Gifkikkers eten dieren die kleiner zijn dan zichzelf.
 - C. Gifkikkers zijn altijd heel voorzichtig met hun eieren.
 - D. Niet alle gifkikkers hebben felle kleuren.
18. Welk woord past het **best** op plaats 3?
- A. centimeter
 - B. millimeter
 - C. meter
 - D. kilometer